

सुओ मोटो रिट (क्रिमिनल) याचिका क्र. २/२०२०
मधील मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशास अनुसरुन,
Negotiable Instruments Act, १८८१ च्या कलम
१३८ अंतर्गत दाखल प्रकरणे चालविण्यासाठी राज्यात
नागपूर, नाशिक, पुणे, ठाणे व मुख्य महानगर
दंडाधिकारी, मुंबई यांचे न्यायालय या ५ ठिकाणी
प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण ५ विशेष न्यायालय स्थापन
करण्यास मान्यता देण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
विधि व न्याय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: विशेष्या १३२२/प्र.क्र.५३/का.९
मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२,
दिनांक: ०१ ऑगस्ट, २०२२.

- वाचा:**
- मा. सर्वोच्च न्यायालय सु-मोटो रीट याचिका क्र. २/२०२० आदेश दि. १९.०५.२०२२
 - मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे पत्र क्र. B(W)A-२१११ of २०१८/१०८४/१६७०५
दि. २५.०५.२०२२
 - मा. उच्च न्यायालयाचे पत्र क्र. B(W)A-२१११ of २०१८/१२०६/१८९९५
दि. १५.०६.२०२२
 - सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२७१५/प्र.क्र. १००/१३
दि. १७.१२.२०१६.

प्रस्तावना :

मा. सर्वोच्च न्यायालयातील सुओ मोटो रिट (क्रिमिनल) याचिका क्र. २/२०२० मध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १९.०५.२०२२ रोजीच्या संदर्भ क्र. १ येथील आदेशान्वये Pilot Study अंतर्गत महाराष्ट्र, राजस्थान, उत्तर प्रदेश, गुजरात, दिल्ली या ५ राज्यातील ज्या ५ जिल्ह्यांमध्ये Negotiable Instruments Act, १८८१ च्या कलम १३८ अंतर्गत जास्त प्रकरणे प्रलंबित आहेत, अशा ५ जिल्ह्यांमध्ये १ वर्षाच्या कालावधीकरीता प्रायोगिक तत्वावर विशेष न्यायालये स्थापन करण्याबाबत निर्देश दिले आहेत. सदर न्यायालयांमध्ये सेवानिवृत्त न्यायिक अधिकारी व सेवानिवृत्त सहाय्यभूत कर्मचारी नियुक्त करण्याबाबत मा. सर्वोच्च न्यायालयाने निर्देशित केले आहे.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या उपरोक्त आदेशास अनुसरुन, Negotiable Instruments Act, १८८१ च्या कलम १३८ अंतर्गत दाखल प्रकरणे चालवून त्वरेने निकाली काढण्यासाठी राज्यात नागपूर, नाशिक, पुणे, ठाणे व मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई यांचे न्यायालय या ५ ठिकाणी प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण ५ विशेष न्यायालय स्थापन करण्याबाबतचा प्रस्ताव मा. उच्च न्यायालयाने संदर्भ क्र. २ व ३ येथील पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे.

मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाची पूर्तता करण्याच्या अनुषंगाने, मा. उच्च न्यायालयाच्या उपरोक्त प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

सुओ मोटो रिट (क्रिमिनल) याचिका क्र. २/२०२० मधील मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या दि. १९.०५.२०२२ रोजीच्या आदेशास अनुसरुन, Negotiable Instruments Act, १८८१ च्या कलम १३८ अंतर्गत दाखल प्रकरणे चालवून त्वरेने निकाली काढण्यासाठी राज्यात नागपूर, नाशिक, पुणे, ठाणे व मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई यांचे न्यायालय या ५ ठिकाणी प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण ५ विशेष न्यायालय स्थापन करण्यास याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

२. उपरोक्त ५ विशेष न्यायालयांकरीता खालील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे प्रति न्यायालय ६ पदे याप्रमाणे एकूण ३० पदे सेवानिवृत्त न्यायिक अधिकारी व कर्मचा-यांमधून (गट-क व गट-ड संवर्गातील पदांसह) करार पद्धतीने भरण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	प्रति न्यायालय पदसंख्या	५ न्यायालयांकरीता पदसंख्या
१	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर	०१	०५
२	लघुलेखक (ग्रेड-२)	०१	०५
३	वरिष्ठ लिपिक	०१	०५
४	कनिष्ठ लिपिक	०१	०५
५	शिपाई	०२	१०
	एकूण	०६	३०

३. सदर विशेष न्यायालयांकरीता सेवानिवृत्त न्यायाधीश व कर्मचाऱ्यांमधून करार पद्धतीने नियुक्ती करतांना संदर्भ क्र. ४ येथील सामान्य प्रशासन विभागाच्या शासन निर्णयातील अ.क्र.२अ)९)(४) वगळता इतर मार्गदर्शक तत्वांचा अवलंब करण्यात यावा.

४. सदर ५ विशेष न्यायालयांना दि.०१.०९.२०२२ ते दि.३१.०८.२०२३ या १ वर्षाच्या कालावधीकरीता मंजुरी देण्यात येत आहे. तदनंतर, मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाच्या अधीन राहून, सदर न्यायालये व त्यांतर्गत पदांना मुदतवाढ देण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.

५. सदर न्यायालयांपैकी नागपूर, नाशिक, पुणे व ठाणे येथील न्यायालयांसाठी येणारा आवर्ती व अनावर्ती खर्च "मागणी क्र. जे-१, २०१४- न्यायदान, १०५- दिवाणी व सत्र न्यायालये, (०२) जिल्हा व सत्र न्यायाधीश, (०२)(०१) जिल्हा व सत्र न्यायाधीश (दत्तमत) (अनिवार्य) (२०१४ ०१७२)" या लेखाशीर्षाखाली संबंधित वित्तीय वर्षातील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

६. तसेच, मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई येथील न्यायालयासाठी येणारा आवर्ती व अनावर्ती खर्च "मागणी क्र. जे-१, २०१४- न्यायदान, १०७, इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (००)(००)(०१) इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (अनिवार्य) (२०१४ ०२३४)" या लेखाशीर्षाखाली संबंधित वित्तीय वर्षातील मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

६. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ अन्नौ.सं.क्र.६९१/व्यय-५ दि.०१.०७.२०२२ अन्वये मिळालेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०२२०८०९९६४०५४९८९२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नितिन वि. जिवने)
विधि सल्लागार-नि-सह सचिव

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे स्वीय सहायक,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा. विरोधी पक्ष नेता, विधान सभा यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा. महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई,
५. प्रमुख न्यायाधीश, जिल्हा व सत्र न्यायालय, नागपूर, नाशिक, पुणे व ठाणे,
६. मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई,
७. प्रबंधक, उच्च न्यायालय (निरीक्षणे-१), मुंबई,
८. महालेखापाल- एक (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), मुंबई,
९. महालेखापाल- दोन (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), नागपूर,
१०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
११. निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई,
१२. जिल्हा कोषागार अधिकारी, नागपूर, नाशिक, पुणे व ठाणे,
१३. वित्त विभाग, व्यय-५/ अर्थ-११,
१४. विधि व न्याय विभागातील कार्यासन- ११, १२, २३, २४, २५,
१५. निवड नस्ती/का.९.